

Asia: VN/12977/2025

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle laeiksi arvonlisäverolain 85 §:n ja Ahvenanmaan maakuntaa koskevista poikkeuksista arvonlisävero- ja valmisteverolainsäädäntöön annetun lain 18 b §:n muuttamisesta

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle laeiksi arvonlisäverolain 85 §:n ja Ahvenanmaan maakuntaa koskevista poikkeuksista arvonlisävero- ja valmisteverolainsäädäntöön annetun lain 18 b §:n muuttamisesta

Päivittäistavarakauppa ry kiittää mahdollisuudesta lausua hallituksen esitysluonnoksesta, joka koskee arvonlisävero- ja valmisteverolainsäädännön muuttamista.

Yleistä

Pidämme elintarvikkeiden ja muiden perustarpeisiin liittyvien hyödykkeiden arvonlisäveron alentamista yleisesti kannatettavana toimenpiteenä, erityisesti aikana, jolloin kotitalouksien ostovoimaa on tuettava talouden elvyttämiseksi. Kuluttajahintojen maltillistaminen voi tukea yksityistä kulutusta ja vahvistaa kotitalouksien taloudellista asemaa. Muutos kohdistuu tuotteisiin ja palveluihin, jotka ovat olennaisia päivittäisessä elämässä – kuten ruoka, lääkkeet, ravintolapalvelut ja liikenne.

Myönteisimmän vaikutuksen arvonlisäveron alentaminen tekee kotitalouksien ostovoimaan. Verokannan lasku alentaa hintoja (arviolta noin 0,44 % alennuksen kohteena olevissa hyödykkeissä), mikä parantaa ostovoimaa erityisesti alemmissa tuloluokissa ja lapsiperheissä. Tämä vahvistaa pienituloisten kotitalouksien mahdollisuutta hankkia perustarpeisiin kuuluvia hyödykkeitä.

Ostovoiman parantuminen voi lisäksi vaikuttaa positiivisesti kansantalouteen kokonaisuutena, sillä näiden ryhmien kulutus kohdistuu suurelta osin kotimaisiin tuotteisiin ja palveluihin. Kulutuksen elpyminen tukee työllisyyttä erityisesti päivittäistavarakaupan ja elintarviketeollisuuden piirissä.

On kuitenkin todettava, että hallituksen esittämä muutos jää kokonaisvaikutuksiltaan marginaaliseksi. Suomessa elintarvikkeiden arvonlisäverokanta on EU:n keskitasoa korkeampi, ja ruoan kuluttajahinnat ovat korkean verotuksen takia noin 12 % EU:n keskiarvoa korkeammat. Alennuksen olisi tullut olla huomattavasti suurempi, jotta sillä olisi ollut merkittävä vaikutus kuluttajien arkeen. On myös huomioitava, että näin pieni muutos voi jäädä kuluttajilta huomaamatta, etenkin jos samanaikaiset muut kustannustekijät – kuten raaka-aineiden, energian tai logistiikan hinnat – ylittävät sen vaikutuksen.

Hallinnolliset vaikutukset

Arvonlisäverokannan muutos aina aiheuttaa kustannuksia yrityksille. Muutos edellyttää järjestelmäpäivityksiä, hinnoittelun tarkistamista, hyllymerkintöjen ja etikettien muutoksia sekä viestintää asiakkaille. Kustannusten on arvioitu olevan noin 4 miljoonaa euroa, mutta ne kasautuvat etenkin niille yrityksille, jotka ovat jo aiemmin joutuneet sopeutumaan useisiin peräkkäisiin veromuutoksiin. Arvioiden mukaan noin 45 000 yritystä on ollut kolmen viimeisimmän arvonlisäveromuutoksen kohteena.

Verotuksen ennakoitavuus on yrityksille keskeistä. Ennakoitava ja johdonmukainen veropolitiikka mahdollistaa pitkäjänteisen suunnittelun ja investoinnit. Toistuvat ja ristikkäiset veromuutokset heikentävät toimintaympäristön vakautta ja lisäävät hallinnollista kuormitusta. Yrityksillä tulisi olla riittävästi aikaa sopeuttaa järjestelmänsä ja valmistautua muutoksiin. Ennakoitavuus vahvistaa myös elinkeinoelämän luottamusta verojärjestelmän oikeudenmukaisuuteen ja edistää toimintaympäristön kilpailukykyä.

Hintavaikutukset ja seuranta

Vaikka hallituksen esityksessä epäillään, että arvonlisäveron alennukset eivät siirry täysimääräisesti hintoihin, aiempi kehitys osoittaa, että ainakin ruokakaupan toimijat ovat siirtäneet alennuksen kuluttajien eduksi. Ruoan arvonlisävero laski syyskuussa 2009 17 prosentista 12 prosenttiin, ja tämä alensi ruoan hintoja keskimäärin 5,6 % vuoden 2008 tasoon verrattuna. Kuluttajatutkimuskeskuksen hintaseurannan mukaan alennus siirtyi erityisesti suuriin myymälöihin, joissa hintojen lasku oli jopa 6 %. Pienissä myymälöissä lasku oli 4,3 %.

On tärkeää, että hintamuutosten vaikutuksia seurataan kattavasti koko toimitusketjussa – ei vain vähittäiskaupassa. Hintaseurantaa tulisi kohdistaa myös tuottajiin, jalostajiin ja logistiikkatoimijoihin. Näin voidaan varmistaa, että veromuutoksen hyödyt realisoituvat aidosti kuluttajille eivätkä huku muihin kustannusmuutoksiin tai hinnoitteluratkaisuihin. Läpinäkyvyys tukee kuluttajien luottamusta ja estää perusteetonta kritiikkiä yksittäistä toimijaa, kuten kauppaa, kohtaan.

Johtopäätökset

Esitys on periaatteessa kannatettava ja sen suunta on oikea – kulutuksen verotuksen keventäminen perustarpeiden osalta tukee kotitalouksien arkea ja voi toimia suhdannepoliittisena toimenpiteenä. Samalla on kuitenkin tarpeen suhteuttaa hallinnolliset vaikutukset saavutettaviin hyötyihin. Mikäli jatkossa tehdään vastaavanlaisia rajallisia muutoksia, niitä olisi syytä tarkastella osana laajempia verotuksen kokonaisuudistuksia.

Lisäksi korostamme viranomaisviestinnän merkitystä kuluttajille ja elinkeinoelämälle. Kuluttajien odotukset hinnanmuutoksista voivat johtaa perusteettomaan kritiikkiin yksittäisiä toimijoita kohtaan, mikäli veromuutoksen vaikutus hintaan on vähäinen tai ohittuu muiden tekijöiden vuoksi. Selkeä ja oikea-aikainen viranomaisviestintä tukee muutosten onnistunutta toimeenpanoa ja julkista hyväksyttävyyttä.

Kunnioittavasti

Päivittäistavarakauppa ry

Tuula Loikkanen

toimitusjohtaja

Loikkanen Tuula
Päivittäistavarakauppa ry